Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXVIII № 38 (3449) Варшава, 24 вересня 2023 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Анни Вінницької

ISSN 027-8254
38
9 770027 825238

Велич Білого Бору. с. 2

Відвідини Тростянця та Ґрозьової. с. 8

Краківські українці – українські краків'яни. с. 11

ТЕМА НОМЕРА

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті та з архіву Володимира Філя

Велич Білого Бору

«Заплющую очі й чую церковний спів, бачу кольори – я немов увійшла до ікони. У греко-католицькій церкві в Білому Борі виникає відчуття, що перебуваємо в іншій дійсності. Немов зустрічаємося тут із вічністю. Опиняємося поза часом», – так кілька років тому казала мені Кристина Черні, мистецтвознавиця й дослідниця творчості Юрія Новосільського, який спроєктував та розмалював білобірську святиню, де відбуваються багатолюдні храмові свята Різдва Пресвятої Богородиці.

25 липня 2019 року греко-католицьку церкву в Білому Борі внесено до реєстру архітектурних пам'яток – це матеріальна спадщина Юрія Новосільського, збережена в одній споруді. Саме Юрію Новосільському, іконописцю, художнику, педагогу й теологу, присвячено 2023 рік у Польщі. 7 січня цього року минуло сто років від народження митця, котрого вважають одним із найвидатніших сучасних іконописців, що вдавався до фігуративних композицій і пейзажів. Юрій Новосільський є автором численних поліхромій, однак саме церква у Білому Борі, яку повністю спроєктував він, становить цілісний твір мистецтва. Тому цьогорічне свято Різдва Пресвятої Богородиці у Білому Борі було позначене величчю постаті Юрія Новосільського, якому присвячено вечірній концерт після великої вечірні з літією, що відбулася напередодні свята.

– Храм у Білому Борі – унікальний та єдиний: тут зустрілися мрії парафіян, тодішнього пароха о. Йосифа Улицького та митця, богослова й мислителя Юрія Новосільського, – сказав о. Маріуш Дмитерко, парох білобірської парафії, перед початком виступу камерного хору «Commendo» із Варшави. Спів хору – це була особлива молитва за дар Юрія Новосільського та закінчення війни в Україні.

– Шістдесят шість років тому, тобто через десять років після переселення нашого народу з рідних земель у межах акції «Вісла», тут, у Білому Борі, почали служити божественні літургії східного обряду. За свідченням покійного о. мітрата Степана Дзюбини, першого греко-католицького душпастиря в Білому Борі, уперше божественна літургія відбулася в місцевому костелі 14 жовтня 1957 року, на Свято Покрови Пресвятої Богородиці. Однак з огляду на пізніші проблеми, пов'язані з відсутністю домовленості з місцевим парохом, потрібно було шукати іншого місця для наших відправ. Ґожовська єпископська курія дала згоду на ремонт та на використання для наших душпастирських потреб каплиці, розташованої на місцевому цвинтарі. Ремонт, яким зайнялись два брати – Йосиф та Петро Батрухи – за підтримки інших парафіян, вдалось провести протягом трьох тижнів. Згодом інтер'єр каплиці був прикрашений престолом, кивотом, іконами, феретронами, стаціями хресної дороги. Усе було виконано з дерева та прикрашено різьбленнями у вигляді української вишивки. Ці речі зробив Степан Ґубіш зі Слупська, різьбяр-самоук родом із Гівчи. З Криниці до білобірської церковці було привезено ікони Ісуса Христа і Матері Божої, намальовані знаним українським художником Петром Холодним зі Львова, та ікона св. Володимира Великого авторства Сергія Стельмащука. З Криниці привезено також дві вишивані церковні хоругви. За дорученням о. Степана Дзюбини деякі церковні речі з церкви у Крецові привіз білобірський парафіянин Федор Іванцьо, – зазначив у проповіді кир Володимир Ющак, єпископ Вроцлавсько-Кошалінський. Це та мате-

Виступ камерного хору «Commendo» з Варшави, присвячений пам'яті проф. Юрія Новосільського

Привітання владики Володимира Ющака

Білобірські празники від самого початку згуртовують українців Помор'я

eprasa.pl 0082bfb896

ріальна спадщина, яка пов'язує рідні землі з західними. Владика нагадав, що тоді ще неформальна греко-католицька парафія в Білому Борі згодом перетворилася на центральний душпастирський осередок всієї Кошалінщини та Західного Помор'я, яким є і сьогодні. Кожного року на свято Різдва Пресвятої Богородиці до Білого Бору приїжджають сотні, а то й тисячі греко-католиків з усього Помор'я, зокрема Ґданська, Слупська, Кошаліна, Щеціна, Старґарда чи Ґожова-Великопольського. Саме тут відчувається особлива молитовна атмосфера та сила ікони Матері Божої «Матері скитальників», до якої паломники звертаються зі своїми проханнями, серед яких також – мир в Україні.

Зараз білобірська церква приваблює ще й ім'ям Юрія Новосільського, який спроєктував святиню. Проєкт реалізовано протягом 1992–1997 років, а вже 1998 року святиня була визнана перлиною польської сучасної сакральної архітектури. У 2006 році під час виставки «Ікони польської архітектури» у варшавському Центрі сучасного мистецтва журі зарахувало храм до 20 найважливіших споруд III Польської Республіки.

– Слід згадати колишнього пароха о. Ярослава Мадзеляна, який ще у 80-х роках виношував думку про побудову в Білому Борі нової церкви. Тоді о. Ярослав приходив до нашої хати з різними пропозиціями та концепціями церков, приносив теж з австрійських архівів документи церков, побудованих на рідних землях. Це були, однак, важкі для нашої громади 80-ті роки, коли греко-католицька церква ще не була визнаною в Польщі. І в одній з таких розмов о. Ярослав сказав: «А, може, так нам запроєктував би церкву професор Юрій Новосільський?» Це була спонтанна думка, яка в 90-х роках, коли парохом у білобірській парафії став о. Йосиф Улицький, втілилася в життя, – розповідає Володимир Філь, член тодішньої церковної ради. Саме о. Йосиф Улицький написав професору Юрію Новосільському листа, в якому запропонував митцеві спроєктувати храм, а Юрій Новосільський погодився на це. Згодом отець разом з членом церковної ради Іваном Батрухом поїхали до Кракова на зустріч із митцем, після чого восени 1990 року Юрій Новосільський разом зі своїм співпрацівником архітектором Богданом Котарбою приїхав до Білого Бору.

Проф. Юрій Новосільський у білобірській святині у день її консекрації (18.09.1997 р.). За ним – Богдан Котарба та Іван Батрух

Будівництво білобірської церкви за проєктом Юрія Новосільського – стан на жовтень 1993 р.

– Так почалась реалізація трьох мрій: професора Юрія Новосільського про створення цілісної святині, потреби парафіян мати нову церкву та бажання о. Ярослава Мадзеляна, який хотів побудувати у Білому Борі справжній храм. Кожен розумів, що на очах твориться велика справа, збуваються великі мрії та ідеї. Юрій Новосільський казав: «Ви не будуєте цю церкву для себе чи своїх дітей, а для прийдешніх поколінь». Тому попри деякі бажання мати церкву, подібну до залишеної в 1947 році на рідних землях, прийнято рішення побудувати церкву за проєктом Юрія Новосільського, яка сягає глибоко в давнину первісного християнства і виходить на зустріч новим часам та новим викликам, – розповів Володимир Філь.

У листі до Ришарда Пшибильського, визначного польського есеїста й історика польської літератури, Юрій Новосільський писав: «Я тепер мало малюю, бо перетворився в архітектора. Вибудував я на Західному Помор'ї церкву. Її створено докладно за моїм проєктом. (…) Це темний інтер'єр, бо вікна малі, джерело світла невидиме, приховане за карнизом, щоб запалені свічка або лампочка мали своє значення. Фасад має бути другим іконостасом, бо раз на рік, на Різдво Пресвятої Богородиці, прибуває там багато людей, і треба правити службу назовні. (…) Реалізація цього проєкту є насолодою моєї старості й немовби підсумуванням мого мистецького життя. Загалом це до певної міри синтез протестантської простоти й старохристиянської традиції» (щомісячник «Знак», № 7–8 за 2008 р.). У відповідь Ришард Пшибильський написав: «Велике враження зробив на мене знімок, на якому видно не стільки деталі брили, скільки саме існування церкви. Стоїть вона на землі, яка насправді є пустелею під цим предивним небом країв уже північних, з нечувано блідою, майже завмерлою блакиттю. Увійшла в пронизливий смуток, проте є. Почала існувати. Думаю, що в ясний, сонячний день, коли з'являться вірні, забудуть про своє вигнання, про яке мусить їм нагадувати цей пронизливий пейзаж, перемінений святинею».

Цього року сонця було, як ніколи, а паломники біль вигнання розділили з болем війни в Україні.

– Сьогодні, через чверть століття після освячення цього храму, годі уявити собі, щоб греко-католицька церква у Білому Борі була інакшою. Без цього храму, такого, яким він є, ні білобірська парафія, ні наше храмове свято, ні саме місто Білий Бір не були б такими, як зараз. Можна сказати, що білобірський греко-католицький храм назавжди вписано в генотип Білого Бору та нашої церкви на Західному Помор'ю, – наголосив кир Володимир Ющак. ●

eprasa.pl 0082bfb896

Передача про українок, які зазнали насильства з боку росіян

17 вересня на телеканалі TVN показали новий випуск популярної в Польщі документальної телепередачі «Жінка на краю світу» («Kobieta na krańcu świata»). Цей випуск журналістка та репортерка Мартина Войцеховська присвятила Україні та українкам, які постраждали через сексуальне та гендерно зумовлене насильство внаслідок збройної агресії росії.

В Україні журналістка разом зі знімальною групою провела тиждень. «Тихими героїнями» випуску, як їх називає авторка передачі, стали українська волонтерка й громадська активістка Ірина Довгань та лікарка, акушерка-гінекологиня Наталія Лелюх.

Разом із виходом програми про Україну Мартина Войцеховська запустила грошову збірку для допомоги жінкам, які зазнали насилля з боку російських солдатів. Її здійснюють на сторінці Фонду Unaweza (unaweza.org), який заснувала Мартина Войцеховська, щоб допомагати жінкам в Польщі та світі.

Відомо імена лавреатів Підляської науково-літературної премії за 2023 рік

12 вересня на засіданні Капітули прийнято рішення про присудження Підляської науково-літературної нагороди за 2023 рік. Цьогорічними лавреатами стали: у категорії «Літературна творчість» – Євгенія Жабінська, категорії «Наукова діяльність» – Василь Назарук, категорії «Науково-популярна діяльність» – Мирослав Степанюк, категорії «Публіцистична творчість» – Юрій Місіюк.

Заснування та присудження нагороди є одним із трьох заходів публічного завдання «Промоція української мови та культури Підляшшя», що фінансується Національним інститутом свободи – Центром розвитку громадянського суспільства в межах урядової програми Фонд громадських ініціатив «NOWEFIO» на 2021–2030 роки.

В Україні вшанували пам'ять депортованих із Закерзоння українців

10 вересня біля львівського пам'ятника українцям, депортованим із території Закерзоння в 1944–1951 роках, вшанували пам'ять тих, кого примусово було переселено з Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Південного Підляшшя, Любачівщини, Західної Бойківщини. Про це повідомляється на фейсбук-сторінці Львівської обласної ради (ЛОР).

До заходу долучилися депутатка ЛОР, голова товариства «Надсяння» Соломія Риботицька, народні депутати України, зокрема Софія Федина, а також мешканці Львова. Біля пам'ятника відбулося громадське віче, священники відслужили поминальну панахиду.

Присутні, серед яких був Олександр Стець, голова організації з Польщі Спілка українців – «Пам'ять і спадщина», поклали квіти та запалили лампадки пам'яті.

Зібрання також підтримало проєкт звернення до Верховної Ради України про визнання депортованими українців Закерзоння.

У соцмережах цю дату згадували люди, чиє родинне коріння походить із південно-східної Польщі. Серед них, зокрема, відома українська співачка Христина Соловій.

«Для мене це не просто історія мого краю, а й особистий біль моєї родини. Кілька місяців моїй прабабусі разом з моїм дідусем, який був тоді маленьким хлопчиком, довелося жити просто неба через примусове виселення. Я співаю для них „Дунаю, Дунаю" – лемківську народну пісню, яка збереглася, попри намагання совєтів знищити саму згадку про все українське. Пам'ятайте про своє коріння – не втрачайте можливості поговорити з бабусею та дідусем про їхнє життя, доки ця можливість ще є», – написала українська співачка лемківського походження на своїй фейсбук-сторінці.

Нагадаємо, що за рішенням Верховної Ради від 2019 року в другу неділя вересня на державному рівні вшановують роковини депортації – примусового виселення автохтонних українців з Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Південного Підляшшя, Любачівщини, Західної Бойківщини у 1944–1951 роках.

За даними Українського інституту національної пам'яті, понад 700 тисяч українців було вигнано зі своїх домівок, позбавлено права жити на рідній землі.

Фото з фейсбук-сторінки Львівської обласної ради

Поминальні заходи у Явожні

9 вересня на території Центрального табору праці «Явожно» відбулася літургія і панахида, а також заходи, присвячені річниці операції «Вісла». Саме у цьому місці у 1947–1949 роках комуністична польська влада влаштувала спеціальний табір для українців, котрі стали жертвами операції «Вісла». У молитві за жертв Явожна взяли участь

eprasa.pl 0082bfb896

греко-католицькі священники з різних парафій Польщі. Пам'ять невинно закатованих та репресованих українців вшанували очільники та представники відділів та гуртків ОУП, Об'єднання лемків Польщі, учні українських шкіл, члени родин колишніх в'язнів табору, а також секретар міськради Явожна Ева Сіделко-Палєчни, представники Сілезької воєводської адміністрації й територіальних органів самоврядування та німецької громади. Був присутній генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнаровський. Дипломат та інші учасники заходу виголосили промови й поклали квіти до меморіалу.

Відбувся теж художньо-музичний виступ учнів Комплексу загальноосвітніх шкіл ім. Маркіяна Шашкевича в Перемишлі.

Захід, як й у попередні роки, організував гурток ОУП в Катовицях та Парафіяльна душпастирська рада греко-католицької парафії міста.

За даними Українського архіву у Варшаві, в Центральному таборі праці «Явожно» у 1947 році було ув'язнено 3 873 особи, з них – 2 781 українець (823 жінки, кільканадцять дітей, 22 греко-католицькі та 5 православних священників). Окрім українців, в'язнями табору були німці та представники інших етнічних груп, звинувачених у співпраці з нацистами. Значну частину серед них становили сілезці, які в роки Другої світової війни підписали гітлерівську анкету про німецьке арійське походження.

Протягом 1947–1949 років через нелюдські умови, важку працю, голод, хвороби й тортури в концтаборі померло понад 160 в'язнів-українців. Їх ховали в лісі між табором та містечком Щакова неподалік від концтабору. Ховали без священника. На могилах не встановлювали хрестів. Зараз тут розташовано символічну могилу.

Фото з фейсбук-сторінки
Генерального консульства України в Кракові

Про Україну на Економічному форумі у Карпачі

У Карпачі у Нижньосілезькому воєводстві 5–8 вересня відбувся 32-й Економічний форум – найбільша політична та економічна конференція в Центральній та Східній Європі. У межах форуму було проведено приблизно пів тисячі дебатів за участю близько п'яти тисяч гостей з усього світу. На порядку денному були питання безпеки, енергетики та міжнародної політики. Також обговорювали проблеми охорони здоров'я й бізнесу.

Як і минулого року, під час Економічного форуму був окремий дискусійний блок, присвячений Україні. Експерти говорили, зокрема, про відбудову України, допомогу українським біженцям та використання їхнього потенціалу, а також про приєднання України до ЄС.

У панелі, де обговорювали питання, пов'язані з інтеграцією громадян України, які за останні півтора року приїхали до Польщі, взяли участь представники українських організацій у Польщі. Це були голова фонду «Наш вибір» Мирослава Керик, голова Перемиського відділу ОУП Ігор Горків, а розмову учасників панелі модерувала Ольга Хребор, котра представляла Коаліцію організацій меншин та мігрантів.

Серед учасників 32-го Економічного форуму в Карпачі були й українські політики та бізнесмени. Вони говорили про покарання росії за злочини в Україні, нові горизонти польсько-української співпраці, роль міжнародної спільноти у відбудові України. Ішлося теж про перспективи проєктів трансрегіонального співробітництва у трикутнику Польща – Україна – Молдова.

Фото з фейсбук-сторінки Народного дому

Відзначення Дня незалежності України у Члухові

24 серпня ми святкуємо найвеличніше свято для кожного українця – 32-гу річницю Незалежності України. Може, з часом у цей день відзначатимемо річницю Відновлення Незалежності, адже наш народ віками прагнув жити у своїй державі, де своя правда і сила, і воля. Наші достойники вже не раз проголошували незалежність України – та не судилося її втримати. Але 24 серпня – це день, сповнений не лише гордістю за Україну, а й смутку, що досі триває кривава боротьба за майбутнє нашого народу.

Десятий рік точиться війна, з якою пішов на нашу землю східний сусід. Найжорстокішою вона стала, коли росія торік, 24 лютого, розпочала повномасштабну її фазу. Коли на міста й села посипалися бомби та ракети, коли в Україні не залишилося безпечних місць. Тисячі наших земляків, переважно жінки з дітьми, виїхали за кордон. Найбільше біженців прийняла дружня Польща. У день нашого великого свята ще більше жовто-блакитних прапорів замайоріло на будинках, храмах, вулицях польських міст і сіл. Мені випала нагода побувати на урочистостях із нагоди 32-ї річниці Незалежності України, які влаштували парафіяни греко-католицької церкви у місті Члухові Поморського воєводства. Поряд із поляками молилися й українці, які вже півтора року отримують прихисток від війни в цьому затишному місті, серед людей, які розуміють їхній біль і страждання. Після служби у храмі вдалося поспілкуватися з його настоятелем Артемом Наконечним, місцевими жителями й нашими земляками. Усі вони побажали якнайшвидшої нашої перемоги, мужності воїнам, незламності духу всім, хто бореться з ворогом на українській землі.

Валерій ОСИПОВ, керівник секретаріату
Одеської регіональної організації
Національної спілки журналістів України

На фото автор новини з біженцями з України та мешканцями міста Члухів. Фото надав о. Артем Наконечний, адміністратор парафії Зачаття Івана Хрестителя в Члухові

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 0082bfb896

Валерія ГУРЖИЙ

«Відчуваю себе рослиною, яку вирвали з корінням і поклали край дороги»

До 24 лютого 2022 року Світлана разом із сім'єю жила у власній невеликій квартирі недалеко від Києва. У сім'ї в основному працював чоловік, а жінка кілька років була у декреті. Троє дітей надто часто і сильно хворіли, тому вийти повноцінно на роботу вона не могла, тож мала періодичні підробітки у фото- та відеосфері. Зараз жінка з дітьми живе у Німеччині та неймовірно сумує за домом. Свою історію вона розповіла «Нашому слову». Це продовження циклу розмов з біженками, що мусили покинути батьківщину після повномасштабного вторгнення росії в Україну.

Світлана любить свою країну і виїжджати за межі України на той момент не планувала. Тоді вона починала навчання в IT-сфері, хотіла змінити професію і дуже не хотіла лишати все набуте, лишати батьків, друзів, чудову сімейну лікарку, кльові робочі контакти. Але росіяни вирішили почати велику війну. Жінка завжди була переконана, що Україна поверне назад Крим дипломатичним шляхом і що в сучасному світі повномасштабна війна в Європі – нонсенс.

«Це дикунство просто не вкладається в голові й досі. XXI сторіччя за вікном! Але я, як і, мабуть, більшість населення України, недооцінила рівень деградації і силу негативної селекції „болотяних сусідів"», – зауважує Світлана.

За кілька місяців до повномасштабного вторгнення Світлана з чоловіком говорили на тему еміграції, але жінка категорично не хотіла нікуди їхати, адже все життя та побут на той момент були чудово вибудовані: приватна школа, музична школа й танці для старшої дитини, розвиваючі заняття та хороший логопед для молодших.

«Ми придбали під індивідуальне креслення всі меблі в квартиру, облаштували свій простір максимально комфортно. У нас був ліс під боком, куди ми регулярно каталися на велосипедах всі разом чи ходили смажити сосиски на грилі. У нас була чудова дача з городом. У нас, врешті-решт, був Київ під боком, куди ми періодично виїжджали відпочити», – каже Світлана.

Європейська медицина розчаровує

У еміграції її ще лякала (не)доступність до медичних послуг та ліків. В Україні у сім'ї була прекрасна сімейна лікарка, котра в разі чого могла і додому прийти, і по телефону в режимі онлайн підказати. Можна було відносно недорого і дуже швидко зробити будь-який аналіз або УЗД, записатись до будь-якого вузького спеціаліста тощо.

В Європі, за її словами, медицина – явище специфічне і багато в чому проблематичне.

«У Німеччині, звісно, якщо ти помираєш, чи аварія якась, чи серцевий напад – тебе швидка може на гвинтокрилі без проблем доставити куди треба, і все, що треба, зробити швидко і якісно. І страховка це покриє. Але якщо тебе турбує щось, від чого не помреш, але тобі необхідне обстеження – „термін", як тут кажуть, тобто „прийом", можна чекати кілька місяців. І всі ці кілька місяців ти мусиш терпіти дискомфорт», – додає жінка.

А на більшість скарг скоріше за все випишуть «ібупрофен і пийте більше води». Дитина Світлани має проблеми з ногами – одна коротша за іншу на 7 мм. Це видно неозброєним оком. В Україні професійний масаж чудово допомагав і ставив все на місце. Але його треба було робити два рази на рік. У Німеччині дитину показали ортопеду, а також рентген-знімки з України, на яких видно проблему в динаміці. На що той сказав: «алес гут, кайн проблем» і виписав устілки. На все інше відмахнувся.

Початок вторгнення

23 лютого після промови путіна рівень тривоги Світлани зашкалював. Щоб заспокоїтися, вона сіла перебирати документи і папери, складаючи про всяк випадок необхідне в окремий рюкзак. Жінка лягла спати о 2-й ночі, а вже о 5-й ранку прокинулася від вибухів. Ніч, спалахи, гуркіт вибухів поруч, автомобілі вищать, діти сплять. Перша думка: «Фух, добре, що діти не прокинулись», друга: «Б***ть, шо робити?!» Вона притулилася до стіни, щоб побороти панічну атаку, і довго-довго дихала, поки не прийшов ранок. Чоловік теж «весело» пережив перші години повномасштабного вторгнення – різко загострилися всі хронічні хвороби.

Світлана в дитинстві читала багато різних книг, в тому числі про звірства радянських солдат на окупованих і власних територіях. Вона мала трьох дітей, тож її накривав тваринний жах від думки про окупацію росіянами.

«Це ж не люди і не тварини – це бездушні зомбаки. Отже, нічого кращого не придумалось мені, як піти на вокзал за квитками кудись на захід країни. Всю дорогу туди і назад єдине було в голові: „Що робити?!" Аналогічне питання я бачила в очах у людей навкруги. За пару днів мав бути наш потяг», – пригадує вона.

На ті пару днів сім'я переїхала жити в коридор на матрацах за правилами двох стін. Але коли прийшов час потяга, вони на нього не поїхали, а вирушили на дачу у бік Чернігова. Якраз звідти росіяни згодом і почали йти. Спершу там було тихо. З Києва також приїхало кілька сімей з дітьми, тому там організувалась ціла зграя дітлахів, які разом весело проводили час. Розрахунок був на те, що в разі чого можна прогодуватися з власного городу і не померти з голоду. Та й покидати рідний дім і їхати невідомо куди навіть в межах країни сім'ї дуже не хотілося. Вони були переконані, що Україна відіб'ється найближчим часом, і цивілізовані країни в цьому активно допоможуть.

Світлані ніяк не давала спокою думка: «Ну як же таке дикунство, як війна, можливе в сучасному світі?» Та за кілька днів вони почули віддалені вибухи. Гучність вибухів наростала, як і рівень паніки. Її месенджер почав розриватись від повідомлень подруг і родичів, що писали: «Їдьте звідти! Вже зовсім скоро будуть іти росіяни!» Жінка щосекунди оновлювала телеграм-канали з поточною інформацією і все ще сподівалася, що за кілька днів все «розрулиться»

eprasa.pl 0082bfb896

і не доведеться все кидати і їхати. Але наступного дня стало лише гірше, і родина вирішила виїжджати. За ними на авто оперативно приїхали волонтери.

«Все моє життя – мої троє дітей і дві сумки з мінімальним набором речей – я швидко спакувала в авто, і ми помчали на вокзал. Дивом сіли в напівпорожній вагон до Івано-Франківська», – згадує Світлана.

Польща тепло зустріла біженців

Спочатку вони думали їхати до рідні в Івано-Франківську область, але в якийсь момент провідниця сказала: «Кому Львів, виходьте», тож вони і вийшли. З'явилася інформація, що Польща приймає біженців, є можливість перебути там. По дорозі до кордону з Польщею стояло багато волонтерів, які допомагали їжею і водою, памперсами, дитячим харчуванням для зовсім маленьких тощо. Черга до кордону була довжелезна, і без волонтерів усім було б дуже скрутно. На польському кордоні стояло двоє митників – кремезний дядько і тендітна пані, що мило посміхались, щось говорили польською і розливали охочим гарячий суп. Світлана, тоді ще перебуваючи у стані шоку, на них дивилася «квадратними очима», немов на супергероїв.

Після нічного переходу кордону, під ранок сім'я дісталася до Любліна. На вокзалі, прямо на підлозі, вона розклала дітям каремати, щоб вони ще поспали. У касі оформили безкоштовні квитки на потяг. Поки його чекали, до них підійшов чоловік, подивився на дітей на підлозі та запитав: «Украйна?» Світлана кивнула. Він щось сказав польською і лишив пакет, повний смаколиків, дитячого соку, і пішов. Згодом підійшов інший чоловік, теж щось сказав польською і вручив пакет зі свіжими булками і нарізаною шинкою. Ця провізія їх виручала ще два дні. Світлана не очікувала такої підтримки від сторонніх людей, це було дуже зворушливо.

Поки вони їхали потягом Польщею «внікуди» і милувалися її красою за вікном, жінці написала сестра. Вона виїхала раніше в Німеччину і змогла поспілкуватися з місцевими волонтерами. Сказала, що є німецька сім'я, яка готова їх прийняти. Їхня поїздка тривала вже більше трьох діб, тож Світлана з полегшенням погодилась на такий варіант.

Прапор України – перше, що купила в Німеччині

Німецька сім'я прийняла їх радо. Вони активно допомагали з документами і намагались морально підтримати. Світлана з дітьми прожила з ними близько місяця, згодом знайшла окреме житло.

Згадує, коли українців в тому містечку було ще мало, на дитячому майданчику сім'я познайомилась із російськомовною родиною з Молдови. Їхні діти добре грались разом та й дорослі нормально спілкувались. Аж поки глава їхнього сімейства не почав розказувати «як добре було при „совку", бо всі жили дружно, і що у Києві сидять нацисти і їдять немовлят». У жінки тоді буквально відвисла щелепа від такої маячні.

«Наскільки ці твердження були абсурдні, настільки абсурдним було й те, що мені, українці, якийсь чоловік розповідає хворі фантазії російської пропаганди. Рота я йому закрила, але під враженням ходила ще довго – з виду нормальна ж людина, а в голові – тирса», – каже Світлана.

Її найпершою покупкою, не рахуючи їжу, в Німеччині був прапор України. Він їй був життєво необхідний – вона це відчувала на фізичному рівні.

Світлана вважає, що Німеччина багато допомагає біженцям, не лише українським. Держава закриває базові потреби людини, надає більшості безкоштовні мовні курси та можливості для роботи. На даний момент Світлана закінчує навчання на мовних курсах. Роботу планує шукати після успішної здачі екзаменів, бо без мови – ніяк.

Жінка каже, що німецька у її віці йде складно, але якось йде і це головне. Дітям все дається швидше і легше. Старша дитина закінчила 2-й німецький клас у чудовій початковій школі з прекрасними вчителями. Саме про таку «ненапряжну», цікаву, насичену на екскурсії і активності школу Світлана мріяла для своїх дітей в Україні.

У неї склалося враження, що українська шкільна програма націлена на те, щоб якомога найбільше нафарширувати дітей знаннями, «як гусаків відгодовують для фуагра», але який сенс від того, якщо діти не розуміють як це все застосувати у реальному житті, і більшість підходів – давно віджили своє.

Та, на її думку, у Німеччині теж вистачає мінусів, з якими вона особисто стикнулась. Перший – це медицина і неможливість попасти хоча б упродовж місяця до вузькопрофільного спеціаліста. Далі – це бюрократія і безкінечні паперові листи поштою від усіляких установ та інстанцій. Дуже довго відкривають банківську карту: «Вони окремо надсилають пластик і пін-код двома паперовими листами, які чомусь до мене йшли місяць». Про розірвання контракту оренди ти мусиш попереджати за три місяці. Більшість квартир здається абсолютно порожніми. Дуже дорого те, що в Україні доступно: громадський транспорт, медичне страхування, ветеринарні послуги, домашній та мобільний інтернет, та і якість місцевого інтернету дуже низька. Ну і невеличке місто, де зараз живе сім'я, брудне і там постійно купа битого скла.

«У мене враження, що ці биті пляшки – якийсь фетиш певної когорти населення з емігрантським минулим. Натомість, в моєму рідному місті в Україні, у порівнянні, чистота ледь не стерильна. З іншого боку тут, в Німеччині, наш район тоне в зелені: кущі, клумби, височенні дерева, ледь не на кожному балконі квіти. Краса, а в спеку – тінь», – розповідає Світлана.

У місті є великі парки, де бігають зайці, сарни та лисиці, а біля річки облаштувалися нутрії. А в її рідному місті при владі вже який рік сидять «деревофоби, що все живе вирубують і кронують під пеньок, будують висотки, все закладають плиточкою і заливають асфальтом».

Непевність майбутнього

Перші пів року в Німеччині сім'я сиділа на валізах та вірила, що влітку все закінчиться, і восени вони повернуться додому. Але війна триває, і в Світлани відчуття, що вона як рослина, яку вирвали з корінням і поклали край дороги.

«Все навколо чуже і незнайоме, німецькою я одразу не володіла, англійська теж не дуже допомагала, бо більшість, до кого я зверталась, її не знали. Була невимовна туга за домом, за батьками, друзями і рідними, які лишилися в Україні. Періодично накривав депресивний стан, хотілося все кинути і їхати назад. Але більше за все мені не хотілося везти дітей назад у невідомість під ракети і виття сирен. Вікіпедія пише, що „перекотиполе – загальна назва багатьох видів рослин, що утворюють після відмирання круглі жмути, які качаються по вітру, розсіюючи насіння". На даний момент це найточніше описує мій стан – відмерла рослина, коріння якої лишилось в одному місці, а сама вона котиться, куди вітер дме, аби дати шанс своєму насінню знайти безпечніші землі», – підсумовує Світлана. ●

eprasa.pl 0082bfb896

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Відвідини Тростянця та Ґрозьової

Зустріч колишніх мешканців Тростянця і Ґрозьової на Підкарпатті та їхніх нащадків відбулася вже всьоме. З нагоди з'їзду було видано книгу про ці й кілька сусідніх сіл.

На цвинтарі в Тростянці

Цього року зустріч проходила 2 вересня. Традиційно вона почалася на кладовищі в Тростянці, де до 1939 року було понад триста хат, в яких проживало 1890 мешканців, здебільшого українців. Після акції «Вісла» село було повністю знищено. Дерев'яну церкву після війни розібрали. Сьогодні це військова територія, на якій розташовано старий греко-католицький цвинтар.

Саме там відбулася поминальна служба, зокрема й за душі померлих Богдана Василака, Йосипа Кравця та Йосипа Чверинка, який помер у травні цього року. Без його допомоги врятувати цвинтар у Тростянці не вдалося б. Організатори з'їзду називають трійку цих українців своїми лідерами.

– Сьогодні, коли згадуємо цих лідерів, іде дощ. Це дуже символічно. Бо це перший дощ, відколи ми тут з'їжджаємося, – зауважив Богдан Патра з Тшеб'ятова.

Згодом усі вирушили до Ґрозьової, де на місці колишнього храму встановлено хрест. Там відбулась спільна молитва, яку очолили о. Адріан Лихач, греко-католицький парох у парафіях Гломчі та Устриках-Долішніх, та о. Іван Йодловський, греко-католицький парох Стрільців-Краєнських та Ґожова.

– Нас тут близько сотні. Інші хотіли б, але не можуть. Ви – свідчення того, що, якщо людина вірна Богові, мові та культурі, вона виживе. Якби за людиною не ганялися і якби її не переслідували, вона мала б сили тримати своє. Сьогодні воєнний час, коли ворог знову атакує нашу країну. Те, що ми тут, незважаючи на 1947 рік, – це доказ того, що українці мають сили вижити, – сказав отець Іван Йодловський, діди якого ходили до церкви в Ґрозьовій.

Іван Курій

З нагоди сьомого з'їзду вдалося видати книгу, де зібрано історичні матеріали та спогади про Тростянець, Ґрозьову, Арламів, Ямну та інші українські села над річкою В'яр. Автор збірки – історик Богдан Гук, котрий був присутній на з'їзді.

– Шкода, що не вдалося знайти фото греко-католицького храму в Тростянці. Поки що не вдалося знайти його в тогочасній літературі. Єдина фотографія, яку я знайшов

Отець Іван Йодловський (зліва) та отець Адріан Лихач

eprasa.pl 0082bfb896

у Воєводському управлінні охорони пам'яток у Кросні, датована 1953 роком, коли святиня вже була в руїні, – розповідає Іван Курій з Ольштина, батьки якого були з Тростянця. Уперше після депортації він приїхав до села з батьками у 1978 році. Тоді ще були фруктові дерева. Родина Куріїв поставила тоді хрест на могилі, де поховані батько та брат матері пана Івана.

– У майбутньому ми хотіли б зробити копію – мініатюру церкви – і поставити в місці, де була колись справжня, – зазначає Іван Курій, якому вдалося знайти місце розташування хати його батьків, завдяки тому, що наклав старі карти на сьогоднішні ґуґл-карти.

Богдан Патра

Розмова з Богданом Патрою, який разом з Аліною Баціц зі Слупська та Іваном Курієм з Ольштина організовує з'їзди

– На вашу думку, кількість людей, котрі приїжджають до Тростянця, зростає, чи є тенденція до зменшення?

– Кожен рік є різним. Цьогорічний з'їзд став другим за сім років за кількістю людей. Цього року їх було понад 110 осіб. У середньому щороку приїжджає 70–80 учасників. Я приходжу сюди, бо моя мама з Тростянця. Наступного року плануємо зробити з'їзд на другі вихідні вересня.

– Дата припадає на час, коли люди зазвичай не беруть відпустки.

– Наш лідер Іван Герман має багато гектарів землі біля Тшеб'ятова, де він живе. Тому дату трохи коригуємо, щоб встиг зібрати врожай. Саме він почав приходити сюди й щороку організовувати прибирання території кладовища. А перед тим вичистив територію від кущів та поставив огорожу. Можна сказати, що він зробив це сам. Спільно з Бірчанським лісництвом встановив дубовий хрест на місці, де стояла греко-католицька церква. І ми спонтанно долучилися до нього. У нас виникла ідея організувати зустріч колишніх мешканців цих сіл та їхніх нащадків. Спільними зусиллями підтримувати пам'ять про це село, від якого нічого не залишилося. Єдина його ознака – це кладовище. Минулого року ми замінили паркан на новий. Також зробили новий пішохідний міст через річку, який веде до цвинтаря. Цього року там був мер міста Устрики-Долішні та інші представники місцевої влади. Маємо ідею, щоб передати цвинтар у власність греко-католицької парафії в Устриках. Річ у тім, що це військовий район. Тож ділянку кладовища потрібно знову виділити. За законом, територія вважається кладовищем, поки не мине 20 років після останнього поховання. Через 20 років воно перестає ним бути. І ми хочемо зберегти цей шматок землі, щоб сюди приїжджали наші діти та онуки.

10.

eprasa.pl 0082bfb896

На цвинтарі у Грозьовій

– Коли відбулася перша зустріч?

– У 2016 році. І ми приїжджаємо сюди кожного року. Нас не зупинила навіть пандемія. Ми й мешканці села Ґрозьова, що неподалік, об'єднали наші зустрічі. Дідусь і бабуся розповідали мені, що вони завжди ходили до церкви в Ґрозьовій. І ми вирішили об'єднати зустрічі жителів цих двох сіл. Багато українців, які мають коріння в Ґрозьовій, живуть зараз на Мазурах – в Ольштині, Пєнєнжні, Дзежґоні. А ми – у Західнопоморському та Поморському воєводствах. Під час перших трьох з'їздів був присутній колишній житель Тростянця Іван Бабіцький. Але вже не їздить. Йому понад 90 років. Важко проїхати більше тисячі кілометрів. Але все одно цікавиться, і коли я повертаюся, запитує про Тростянець.

– А молодші їздять?

– Одного разу на з'їзді були чотири покоління. І традиційно кожного року завжди є три покоління. Мене тішить, що навіть маленькі діти їдуть з молодими батьками з Помор'я. Це віщує хороше майбутнє.

– Автор книги про села Богдан Гук зазначив, що для безперервності таких зустрічей необхідно ставити нові завдання та цілі. Я так розумію, що плани отримати у власність цвинтар – одне з таких завдань.

– Так. Мені шкода нашої роботи. Були побоювання: навіщо перебирати на себе кладовище, якщо в майбутньому туди не буде кому їздити. Але я кажу, що поки живе моє покоління, разом із нашими дітьми, які подорожують з нами, ми будемо піклуватися про це місце й підтримувати його матеріально. А гроші потрібні. Навіть саме косіння коштує грошей. Ми між собою збираємо кошти. Христофор Василик з Мокрого, дідусь і бабуся якого з Тростянця, приїжджає сюди з родиною та косить траву. Це місце є символом, який свідчить про існування такого села. Однак це військова зона. У геополітичній ситуації, яку ми маємо, такі території є стратегічними. Тішить, що представники Польського Війська цього року самі подзвонили й сказали, що хочуть нам допомогти. Викосили територію під стоянку, щоб ми могли припаркуватися якомога ближче до місця, де молилися. Сержант сказав, що вони подбають про це місце. Ми на зв'язку.

А щодо книжки – ініціатором її написання був Іван Герман. Справа розглядалася кілька років. Минулого року ми зібрали кошти й видали першу книгу про Тростянець, Ґрозьову та декілька сусідніх сіл. На цьому ми не закінчуємо, бо зібраного матеріалу вистачить ще на два томи. Це також деякі з наших наступних завдань, які ми хотіли б втілити. Села вже немає, тут ніхто не живе. Але є ми, і зараз ще письмовий документ, тобто книжка. ●

Бодан Гук підписує книжку

eprasa.pl 0082bfb896

ГРОМАДА

Марта ЛЕВОСЮК

Краківські українці – українські краків'яни

24 серпня 2023 року Канцелярія мера міста Кракова на своїй інтернет-платформі «Краків відкритий на світ» у межах проєкту «Краківські українці – українські краків'яни» видала першу частину серії інтерв'ю, в яких розповідається про українців Кракова. Проєкт реалізовано у співпраці з краківським гуртком Об'єднання українців у Польщі.

Серію розповідей відкриває докторка гуманітарних наук Ягеллонського університету Ольга Кіх-Маслей. Вона – відома суспільна діячка, дослідниця релігійно-культурної спадщини польсько-українського пограниччя, авторка монографії «Ukraina w opinii elit Krakowa końca XIX – pierwszej połowy XX wieku» (Краків, 2009), викладачка в закладі польсько-українських студій, який функціонує на факультеті міжнародних та політичних студій Ягеллонського університету. В інтерв'ю вона розповідає про давній Краків: яким він був і якими були тоді українці, звідки приїхали, за яких обставин та з якою метою. Це історії про людей, котрі працювали в українському та польському середовищах для того, щоб шукати порозуміння, навчати, обстоювати свою позицію та показувати, що українці – це не тільки хлібороби, але й люди освічені, талановиті, свідомі того, що є важливими. Ольга Кіх-Маслей згадує таких провідних діячів, як Василь Стефаник (1871–1936) – письменник, романіст, студент медицини; Богдан Лепкий (1872–1941) – прозаїк, поет, літературознавець; В'ячеслав Липинський (1882–1931) – історик, політик. Саме вони разом із польським середовищем інтелектуалів творили нову ланку, нову історію порозуміння, поширювали правдиву історично-культурну інформацію та порушували важливі теми, пов'язані з росією, зокрема таку думку: «Перший крок, який потрібен, щоб створити вільну, незалежну, самостійну Україну, – це (...) духовне визволення, зрозуміння і закарбування собі в думках переконання, що росія й Україна – це два світи, два антиподи».

Міжвоєнні та післявоєнні часи – це період, коли до Кракова приїжджають українці з міст і сіл тодішньої Галичини, а також Сянока, Перемишля, із західної та північної Польщі, з територій, на які їх було виселено під час акції «Вісла». Працюючи чи навчаючись в університетах, вони гуртувались і творили громади, а згодом – товариства. Тоді з'явився краківський гурток Українського суспільно-культурного товариства. Саме тоді в Українському клубі «Домівка» народжувалось суспільне життя українських краків'ян. Клуб спершу діяв при греко-католицькій парафії, а пізніше, у 80-х роках XX століття – при Фундації св. Володимира Хрестителя Київської Русі, засновником якої був професор Володимир Мокрий.

Краків гуртував також митців. Згадаймо такі постаті, як Лев Гец (1896–1971) – художник, графік і вчитель; Юрій Новосільський (1923–2011) – художник, філософ, православний теолог, котрий спроєктував для Фундації каплицю свв. Бориса й Гліба, а також іконостас для греко-католицької парафії, яка тоді містилась у костелі св. Катерини.

Українці Кракова – це не тільки давні постаті. Це також люди, яких ми пам'ятаємо зі спільних зустрічей. Це перший генеральний консул України в Кракові Зіновій Куравський, громадська діячка Марія Шлянта, Роман Андрухович та Роман Любинецький – перші голови ОУП у Кракові.

У другій частині інтерв'ю Ольга Кіх-Маслей відповідає на питання про її власну історію: як потрапила в Краків, якою була доля її родини й звідки походять предки. Розповідає про свідоме збереження української ідентичності в родині, розмови про це. Піклування про мову та традицію привело її до українського ліцею в Лігниці. Там під впливом видатних вчителів, серед яких були Ірина Снігур, Анна Камінська, Іван Співак, Михайло Дуда, Ярослав Гайдукевич та інші, вона сформувала свою чітку позицію. І коли в Кракові було відкрито україністику, стала першою випускницею.

Що для неї значить бути українкою? Це постійна боротьба за мову і «постійне розуміння, ким я є». Це зберігання клаптиків, які залишились із родинного села, церкви та вишивання. На питання про польсько-українську ситуацію Ольга Кіх-Маслей відповідає, що це вже зовсім інший рівень, ніж був колись. Це порозуміння, допомога, але також виклики, якими стала російська мова в побуті українців з України, брак вкорінення в народній культурі, відсутність почуття ідентичності, а також потреба навчання в цьому напрямі (усе це наслідки нищення й заборони української самосвідомості в радянські часи й пізніше, після відновлення незалежності). Треба пам'ятати, що українська інтелігенція не тікала від важких тем, а була відвертою й відкритою до розмов та пошуку правди, якою вона б не була. Варто згадати тут про нещодавно видану книгу «Сплетіння – про українців із Польщі», де Ізабела Хруслінська в розмовах із Петром Тимою обговорює історичні питання та родинні історії, завдяки яким не тільки поляки, але й українці можуть краще пізнати свою історію та складну долю. Ольга Кіх-Маслей підкреслює, що польсько-українське партнерство вже є, і це показали нам пересічні поляки під час повномасштабного вторгнення росії в Україну, коли без жодних питань та роздумів почали допомагати й надалі допомагають українським біженцям та загалом Україні. Польсько-українське пограниччя, котре складне та обтяжене злою пам'яттю, склало іспит на відмінно. Історичні проблеми не перешкодили долучитися до допомоги.

У наступних частинах проєкту «Краківські українці – українські краків'яни» можна буде познайомитись з іншими постатями Кракова, не тільки істориками чи україністами, але й представниками інших професій, які надалі займаються підтримкою і дбають про своє. Вони покажуть, як виглядає їхній Краків.

Більше інформації на сайті «Краків відкритий на світ» (krakow.pl/otwarty_na_swiat) або за цим QR-кодом.

eprasa.pl 0082bfb896

Тетяна СЕМАКОВСЬКА
Фото з Вікіпедії та архіву героїні статті

«Дикий Театр», шоу «Ебаут» та волонтерський проєкт «Всі по 10»

Ярослава Кравченко – телеведуча, журналістка, засновниця «Дикого Театру», волонтерка та ініціаторка відвертого шоу «Ебаут», яке висвітлює табуйовані для українського суспільства теми. Широко відомою стала після участі як співведуча в сатирично-новинній передачі «#@)₴?$0» («Ґрати, песик, дужка, гривня, знак питання, долар, нуль») від «Телебачення Торонто», що вів Роман Вінтонів в образі журналіста Майкла Щура. Від початку повномасштабного вторгнення героїня залишається у Києві, допомагає цивільним та військовим – тут їй став в пригоді досвід, здобутий раніше під час Революції Гідності, бо у 2014 році Ярослава Кравченко очолювала штаб 39-ї жіночої сотні. Вона налагодила механізм волонтерства, який може працювати як годинник. Замість стрілки на циферблаті – 10 гривень, і це також один із проєктів героїні. Ми поспілкувалися з Ярославою Кравченко про її бачення волонтерства, сучасного глядача театру та шоу «Ебаут», яке серед української молоді стало вже культовим.

Просвітницька місія та як мінімум одна дівчина, яка освідчилась хлопцю

Шоу «Ебаут» – незалежний проєкт, який був створений трьома товаришками: Наті Авдєєвою, Катею Мотрич та Ярославою Кравченко. Формат близький для кожного – троє друзів у затишному місці дискутують на важливі теми: про кохання, секс, зраду, розподіл бюджету в родині, про образи до свого тіла та свідоме ставлення до мови. Відтак, за короткий період часу проєкт здобув прихильність глядачів, водночас не бракувало й критиків. Героїні шоу кожного разу піднімають непрості запитання. Ярослава Кравченко каже, що теми для сюжету обирають, виходячи з власних запитів. Власне, так і сталося з першим післявоєнним «Ебаутом», який вийшов 20 березня 2022 року, через 24 дні після початку вторгнення. Що робити при панічній атаці, що відбувається з нашим тілом, розумом під час війни? Ці питання ставили собі й глядачі, й ведучі, та разом шукали відповіді.

«Звісно, ми всі різні, у нас неоднаковий досвід, різні позиції, погляди, але обрані теми є універсальними для аудиторії нашого проєкту. Коли ми думали, як повертатися в YouTube, не поставало питання, чи варто це робити. Головна складність була у тому, що я була в Києві, а дівчата за кордоном. Тому тут питання було в тому, чи готова аудиторія сприймати нас через віконечко Zoom, без гарного світла, професійних камер, макіяжу та всього іншого? Але в той момент нам всім було це потрібне», – пригадує Ярослава Кравченко.

Гострою темою для українців на початку війни стала мова – раніше розповсюджена російська почала напряму ідентифікуватися з ворогом. Щоб розпізнати своїх було легше, люди користувалися механізмом «свій – чужий». Свій – говориш українською, не свій – російською. Але перейшли на українську не всі, й мовні конфлікти набирали обертів. В квітні 2023 року на каналі «Ебаут» вийшов випуск про важливість знання мови, і без критики не обійшлося.

«Якщо чекати готовність людей до тих чи інших тем – ми, як суспільство, не будемо розвиватися. Знайдемо 10 різних причин, чому це не на часі. Я особисто спрямовую свої проєкти на те, щоб суспільство робити усвідомленішим. Дискусії, якщо вони виникають після обговорення теми, – це чудово. Особливо, якщо вони аргументовані, якщо глядачі між собою дискутують – це ознака того, що суспільство розвивається, й ми все робимо правильно. Цього принципу я дотримуюся й в „Театрі". Не буде правильного часу, коли всі будуть готові. Ми маємо говорити й про особисті кордони, про сегрегацію від батьків, мову як ідентичний код, та й про венеричні захворювання, які можна отримати під час сексу», – каже Ярослава Кравченко.

У проєкту просвітницька місія і теми тут непрості. Дівчата вчаться розуміти різницю між фліртом та домаганням, що можна вважати сексуальним насиллям, та чому секс має бути за згодою двох сторін. Вплив шоу, співведучою якого є пані Яся, значно помітний. В коментарях під випусками глядачі дякують за відверті розмови, діляться своїм досвідом та бачать нові рішення.

З цікавих випадків Ярослава Кравченко пригадує, як після випуску про те, хто має робити перший крок у стосунках, дівчина зробила пропозицію своєму хлопцю.

«Дівчина довго була у стосунках з хлопцем й все чекала, коли хлопець зробить їй пропозицію, а потім подивилася цей випуск та наважилася на це сама. Чоловік дякував їй за вчинок. Цей стереотип у стосунках, що хтось має сидіти чекати, ми його розвінчуємо, й ось що отримали в результаті», – з посмішкою ділиться Ярослава.

Як працювала жіноча сотня

Воєнне волонтерство, каже пані Яся, для України, як явище, почалося у 2014 році з початком Майдану та війни, що тоді охопила регіон Донбасу. Вже тоді, під час Революції Гідності, були люди, які допомагали із медициною, українці на вулиці готували гарячий борщ, роздавали канапки та чай, щоб протестувальники зігрілися, та й просто словом розраджували одне одного.

«Коли закінчилася активна фаза Майдану, я там була в 39-й жіночій сотні, виникло питання: „У мене є група з 20 дівчат, що ми з ними будемо робити?" А ми готові були ді-

eprasa.pl 0082bfb896

яти, бо в нашу звичку увійшло волонтерство. Змарнувати ту силу, ентузіазм, який був, – це злочинно й неправильно. Перша наша робота з жіночою сотнею була інформаційна, ми працювали із Донеччиною та Луганщиною. Що робили? Шукали свідомих людей й розповсюджували правдиву інформацію, були агітки й наша пропаганда (на противагу російській дезінформації – прим. авт.)», – згадує період 2014-2015-хх років співрозмовниця.

Згодом жіноча сотня почала закривати прогалини, які б мала закривати держава, – мова про пояснення прав та обов'язків військових, яких в 2014 році мобілізували на фронт.

«Чому волонтерство в Україні взагалі з'явилося? Що в 2014, що в 2022 році виявилося, що держава знову не допрацьовує. Тому всі люди, старі й молоді, засукали рукави та пішли робити те, що вміли й не вміли. В 2014 році не було координаційних центрів, відбувалися перші хвилі зіткнень, було багато зниклих безвісти, полонених та загиблих. Не було нормальної комунікації між родичами, які шукають своїх близьких, та командуванням. Ми стали ланкою між ними, жінок з сотні навчили говорити з військовими та їхніми рідними, потім ми запустили кол-центри для Міноборони та СБУ», – розповідає Ярослава Кравченко.

Алгоритм роботи волонтерів той самий, площа ураження більша

В 2016 році активна фаза волонтерства для героїні завершилася, але алгоритми, які налагодили за час роботи, – залишилися. Їх довелося застосовувати в лютому 2022-го, адже після паніки, каже Ярослава, прийшло розуміння того, як діяти. Початок повномасштабного вторгнення застав нашу співрозмовницю в Києві. Вона залишилася у своєму місті та продовжила допомагати армії й цивільним.

У розмові героїня додає, що за роки перерви у волонтерстві спочатку вона собі дорікала. На той час, каже пані Яся, вона прагнула створити театр, й за допомогою нього змінювати суспільство. Потім докори дівчина трансформувала в допомогу. Знаючи, що волонтерів чекатиме вигорання, вона напрацювала схему роботи, яка б працювала постійно. Так виник проєкт мікродонатів – «Всі по 10» (instagram.com/vsipo10) – це така патріотична звичка.

Схема проста: щодня людина донатить 10 гривень на перевірений збір. 10 гривень конвертуються в тисячі, а потім мільйони гривень. Є люди, які донатять щодня, а це вже понад 365 днів, на постійній основі, каже пані Яся. Таким чином вдається закривати великі й маленькі потреби війська: починаючи від дронів й закінчуючи машиною.

Повернення «Дикого» спонукали згадки зі Сходу

«Дикий Театр» – це ще один проєкт Ярослави Кравченко. Від часу його заснування він збирав у залах людей різного віку, статусу та поглядів. «Дикий Театр» провокує глядача й змушує його на звичні речі дивитися під іншим кутом. Близько року «Дикий» не працював, і 22 лютого 2023 року на сцену вперше вийшла трупа, а глядачі знову змогли придбати квиток й перенестися в інший світ. Не всі актори сьогодні можуть вийти на сцену, додає співрозмовниця, частина з них в лавах ЗСУ.

«Мене спонукала відкрити „Дикий Театр" згадка у фейсбуці – вона була про наші гастролі в Краматорську й Сєвєродонецьку. Останній на той момент був майже зрівняний із землею, а коли ми там були на гастролях в кінці 2021 року – це був один із найпрекрасніших та найтехнологічніших театрів, куди було довго їхати, але ми приїхали. Я бачу цю картинку й розумію, що Сєвєродонецька немає, а ми є. Чому ми стоїмо? Ми знали, що потрібні людям, багато хто писав нам й питав про відкриття», – пригадує Ярослава Кравченко.

Вистава «Кайдашева сім'я» в «Дикому Театрі»

Перша зустріч із глядачем після року вимушеної перерви була особливою й емоційною. Глядачі, згадує пані Яся, щиро тішилися тому, що просто могли сидіти в залі і як раніше споглядати театр.

«Виставу можна було б навіть не грати», – ділиться продюсерка «Дикого».

За словами героїні, «Дикий Театр» – це не про розваги, а про розмову в широкому колі. Одна із культових постановок театру – це сучасна інтерпретація «Кайдашевої сім'ї» за мотивами твору Нечуя-Левицького, п'єсу створила талановита Наталка Ворожбит.

«Це вистава про сучасну Кайдашеву сім'ю, події життя якої розгортаються з 2007 по 2017 рік. Глядач спостерігає, як змінюється ця родина за 10 років. Один із братів, Карпо, був „прорегіональним", а інший, Лаврін, пішов в АТО. Кожен раз, коли ми грали цю виставу в 19, 20, 21 році – це було нагадування людям, що оце АТО є, й людина може піти воювати. Зараз Лаврін йде не в АТО, а на війну. Всі сенси, закладені раніше, ще гостріше сприймаються. Я завжди кажу, що Кайдашева сім'я – це українське колесо Сансари, бо ми з покоління в покоління повторюємо помилки. Ми всі знаємо, що груша всохла, бо люди не знайшли спільної мови, але все одно доводиться повторювати», – розмірковує пані Яся.

Для неї «Дикий Театр» сьогодні став місцем зустрічі зі світлими, свідомими людьми, з якими, каже співрозмовниця, вона б хотіла будувати Україну, в якій хочеться жити через 10-20 років. Зараз українцям дуже важливо слідкувати за всіма процесами усередині країни й знати інструменти впливу на владу, вважає волонтерка.

«Мені хочеться вірити, що більше людей стали усвідомленішими, але тут мені трошки заважають рейтинги музики у Spotify чи YouTube (деякий час чартові позиції в українському топі прослуховувань займали російські виконавці – прим. авт.). Попри це, потужність нас, як нації, мене вражає, ми можемо об'єднатися й протистояти ворогу», – резюмує розмову пані Яся. ●

eprasa.pl 0082bfb896

Анатолій ШОРОХОВ
Фото з Вікіпедії

Три Мстислави і чорна орда

Вісімсот років тому сталась подія, яка змінила долю України-Русі. Зі Сходу увірвалася орда, яка була відсталою в господарському і культурному відношеннях, але сильною у військовому. Її переваги – один керівник, талановитий організатор, хитрий і підступний Чингіз-хан і створена ним швидка боєздатна армія. Проти неї не встояли ослаблені внутрішніми чварами держави Китаю, Хорезмшахів, Грузії, Вірменії, Азербайджану, так само, як й інші кочівники – половці. Останні, відступаючи, привели за собою в степи Причорномор'я монголо-татарське військо.

Спільна біда єднає колишніх ворогів

Основні сили половців були розгромлені в битві на Дону. Відступаючи від війська, очолюваного найкращими полководцями Чингіз-хана Джебе-нойоном і Субедей-багатуром, половці переправилися на правий берег Дніпра. Їхні посланці прибули у Київ і стали просити допомоги, щоб відбитися від несподіваної напасті, котра звалилася на них. В літописах розповідається, що вони говорили, звертаючись до киян: «Якщо ви не поможете нам – то нині ми порубані були, а ви завтра порубані будете». Половці були постійним «головним болем» для Русі, але на цей раз всі зрозуміли, що прийшли вороги набагато страшніші за них. Тож на нараді князів у Києві вирішили, що краще зустріти нових ворогів «на чужій землі, аніж на своїй».

Відсутність єдності й суперництво серед князів

Очолили похід троє найсильніших правителів України-Русі – великий князь Київський Мстислав Романович, князь Чернігівський Мстислав Святославич і князь Галицький Мстислав Мстиславич (Удатний). Місцем збору було обрано правий берег Дніпра, біля острова Хортиця. Однак між трьома Мстиславами не було єдності: кожен із них хотів бути першим і одноосібно керувати походом. Мстислав Удатний пропонував переправитися через Дніпро і розбити непроханих гостей на лівому березі – в степу, Мстислав Романович – дати бій на самому Дніпрі, а Мстислав Святославич очікував, не знаючи, до якої пропозиції йому пристати. Поміж тим, на березі Дніпра з'явились кінні роз'їзди вершників, котрі стали роздивлятися руське військо. Мстислав Удатний не витримав і вирішив їх атакувати. Він перейшов із тисячею воїнів на лівий берег річки. За ним вирушили кінні полки Мстислава Романовича. Монголів побили. Більшість удільних князів, які брали участь в поході, були впевнені, що легко розіб'ють монголів. Вони не послухалися тверезого голосу галицького воєводи Юрія Домажирича, який попередив усіх, що монголи добре стріляють із луків і непогано б'ються.

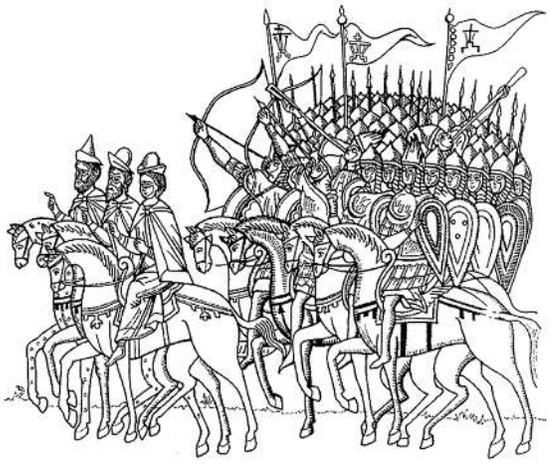

Князі на чолі дружини

Битва на Калці та її трагічний фінал

23 травня 1223 року русько-половецьке військо переправилося через Дніпро і рушило в степ. На їхньому шляху з'являлись монгольські вершники. Вони відступали, заманюючи русичів подалі і розтягуючи їхні сили. Це породило в останніх враження, що монголів набагато менше, ніж було насправді. 31 травня русько-половецькі війська перейшли річку Калку. Першим це зробив Мстислав Удатний, який відірвався від своїх союзників по походу. Він хотів, щоб перемога над ворогом дісталася тільки йому, «через зависть, бо велика незгода» була між князями. Однак тут його чекало добре підготовлене до бою військо Джебе і Субедея. Монголи накинулися на русичів, а в цей час полки київські і чернігівські перебували на іншому березі Калки, не знаючи, що битва вже почалася. Перший удар монгольської кінноти дістався половецьким воякам хана Яруна, які не витримали і кинулися тікати. Дружинники Мстислава Удатного спочатку трималися, і їм на допомогу встигли підійти чернігівські війська Мстислава Святославича. Але потім наступив перелом бою на користь монголів, які збільшили чисельність своїх сил за рахунок підкріплення. Взагалі ж їх було, судячи із джерел, втричі більше. Тому русичі не витримали й кинулися тікати за Дніпро. Війська ж Київського князя Мстислава Романовича, які не брали участі в битві на самому її початку, побачивши відступ своїх союзників із поля бою, спробували організувати оборону, утримуючись в укріпленому таборі ще три дні. Хоча це їх не врятувало. Монгольські воєначальники пообіцяли, що їх відпустять, якщо вони складуть зброю, але не дотрималися своїх слів; частину полонених перебили відразу ж, але найгірша доля дісталася знатним – боярам і князям. Їх поклали під дошки, на які усілася монгольська знать і влаштувала «бенкет» на честь своєї перемоги. В битві загинув один із керівників походу – Чернігівський князь Мстислав Святославич. Пораненому в бою Галицькому князю Мстиславові Мстиславовичу вдалося втекти. Але найгірша доля дісталась Київському – Мстиславові Романовичу, який сконав під монгольськими ханами і воєначальниками, котрі святкували свою перемогу.

Через 15 років наслідки цієї перемоги відзначаться на долі всієї України-Русі; в новому монгольському поході роздроблені і взаємно ворожі одне одному князівства будуть підкорені завойовниками. Зараз сталося б те саме, якби українці не об'єдналися у боротьбі проти путінської навали. Перемога може бути досягнена лише єдністю і спільними діями у боротьбі проти агресора. ●

eprasa.pl 0082bfb896

Кермеш у Лосі, 8 вересня. Фото організаторів

eprasa.pl 0082bfb896

РЕЦЕНЗІЇ

Леся Оленівська, «Пантелимон». – Київ: Видавництво «Альфа Реклама», 2019. – 160 с.

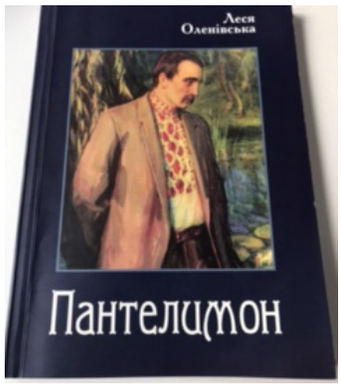

Алла ТОПЧІЙ

Самотній трудівник

Леся Оленівська (Лариса Косенко) – українська письменниця й журналістка. Вона народилася в славному селі Оленівка Ніжинського району Чернігівської області – звідси й псевдонім письменниці.

Тут майже два століття тому народилася також Олександра Михайлівна Білозерська, відома як Ганна Барвінок. У Оленівці протягом багатьох років жив і потім помер чоловік Ганни Барвінок – український письменник, вчений-славіст, громадський діяч, видатна постать в історії української культури й державності, друг і соратник Тараса Шевченка – Пантелеймон Куліш.

Перш ніж оселитися в Оленівці, Панько Куліш навчався в Новгород-Сіверській гімназії, що на Чернігівщині, викладав у Луцькому дворянському училищі, жив у Києві, був викладачем Петербурзького університету, подружився з діячем українсько-польської культури Міхалом Грабовським, подорожував Західною Європою, щоб вивчати слов'янські мови, історію, культуру та мистецтво.

У 1864 році Пантелеймон Куліш переїхав до Варшави, де працював урядовцем – директором духовних справ і членом комісії з перегляду польських законів.

Пантелеймон Куліш – видатна і разом з тим суперечлива постать в історії України. Щирий патріот своєї землі, він раптом повірив, що російський царизм має культуротворчу місію в Україні. Проте скоро Пантелеймон Куліш розчарувався в москвофільстві, особливо після Емського указу.

Згодом він відходить і від громадсько-політичного життя та оселяється в селі Оленівка, на хуторі Мотронівка, в маєтку своєї дружини, де й був похований в урочищі Райок. Свій останній прихисток знайшли тут і Ганна Барвінок та її брат Василь Білозерський – український громадсько-політичний діяч.

З відомих причин за часів радянської влади в Україні місця проживання й могили славетних українців були занедбані. І лише 90-ті роки минулого століття почали відкривати довголітню завісу над життям і творчістю Пантелеймона Куліша та його дружини Ганни Барвінок. Свій значний внесок у повернення пам'яті про великого земляка зробила й Леся Оленівська. Вона була серед засновників Фонду Пантелеймона Куліша, брала участь у створенні музею його імені в рідному селі Оленівка, на хуторі Мотронівка. А у 2019 році до 200-ліття з дня його народження видала книгу «Пантелимон».

Це невелике художньо-публіцистичне видання містить публіцистичні роздуми та поетичні рядки авторки про Пантелеймона Куліша, його дружину Ганну Барвінок, людей, причетних до відновлення їхньої пам'яті, місцевість, де вони жили й творили. Закінчується книга відтворенням дійства «Сватання», яке побутувало в першій половині XIX століття в Україні. Саме так сватав свою Лесю й Пантелеймон Куліш.

У замальовці «Уроки Пантелеймона Куліша» авторка розмірковує про роль і значення письменника в українській і європейській літературі та культурі, зазначаючи: «В історії України, в літературі, науці й політиці він був самотнім трудівником, класичним, прогресивним консерватором, і сумував, що „небагато в нас людей гідних, решта – дурноляпи"».

Є у виданні «Пантелимон» і рядки, присвячені дружбі Пантелеймона Куліша й Тараса Шевченка («Два береги однієї ріки»), його дружині Олександрі Білозерській («Барвінок і Куліш», «Останнє літо Ганни Барвінок», «Жінка з іменем квітки», «Княгиня-хуторянка»), і навіть невеличка замітка про неоднозначне особисте життя Куліша, тобто стосунки одруженого чоловіка з іншими жінками, зокрема Параскою Глібовою, Лесею Милорадовичівною, Ганною Рентель («Драма душі тривалістю в шість літ»).

На обкладинці цього художньо-публіцистичного видання вміщено відомий портрет Пантелеймона Куліша – замріяний чоловік у вишиванці стоїть біля річки під плакучою вербою. А на початку книги подано малюнок самого письменника з підписом «Рисунок ученика II класса Новгородсиверской гимназии Пантелеймона Кулишь. 1833 года».

Як зазначено в анотації, «книга розрахована на старшокласників, студентів, викладачів і покликана розширити уявлення про особистість українського письменника, наблизити його творчість до світогляду сучасного читача». ●

eprasa.pl 0082bfb896

ОГОЛОШЕННЯ

Кінофестиваль Ukraïna! 8. Festiwal Filmowy

Фестиваль відбудеться з 18 по 24 жовтня 2023 року в кінотеатрах «Кінотека» та «Амондо» у Варшаві, а також в інших польських містах, таких як Вроцлав, Краків, Познань, Ополе, Ґданськ, Гливиці, Плоцьк та інші, а також онлайн з 27 жовтня по 12 листопада 2023 року.

UKRAINA! Festiwal Filmowy – єдиний фестиваль українського кіно в Польщі. Цього року він відбудеться вже увосьме. Буде показано понад 60 фільмів, серед яких нові ігрові, документальні, короткометражні та анімаційні стрічки, а також найкращі фільми-переможці фестивалів, які були створені в Україні за останні роки. Українське кіно з кожним роком викликає все більшу зацікавленість з боку міжнародних фестивалів, кінокритиків та глядачів. Починаючи з 2016 року, фестиваль привертає увагу глядачів до цього надзвичайно багатого кінематографа, який знову опинився під загрозою після російської атаки. З лютого 2022 року організатор фестивалю Фонд Luna Plus провів понад 150 благодійних показів по всій Польщі, а всі кошти з показів передав на допомогу Україні.

Цьогорічний фестиваль включатиме такі секції, як: **ОБЛИЧЧЯ УКРАЇНИ, РЕТРОСПЕКТИВИ: КІНО НЕЗАЛЕЖНОСТІ, ГОЛОДОМОР** та **КОНКУРС КОРОТКОМЕТРАЖНИХ ФІЛЬМІВ**. Цього року вперше будуть вручені призи за найкращий ігровий та документальний фільм, які обере журі.

Також новинкою стане секція **U!FF ДОСТУПНО** – деякі фільми будуть підготовлені з тифлокоментарями, субтитрами та індукційною петлею для людей із вадами слуху.

Серед фільмів, що представлені у програмі:

«ТИ МЕНЕ ЛЮБИШ?», реж. Тоня Ноябрьова
Київ за рік до розпаду Радянського Союзу. 17-річна Кіра мріє про акторську кар'єру. З розпадом країни, яку вона так добре знає, розпадається і її сім'я. Це другий фільм у творчому доробку Тоні Нояброва, частково автобіографічна історія дорослішання на тлі великих політичних змін.

«Я І ФЕЛІКС», реж. Ірина Цілик
Це історія про дорослішання хлопця Тимофія у 90-х роках XX століття, його сім'ю, друзів, перше кохання і відносини з колишнім контррозвідником Феліксом, який став частиною його сім'ї. Історія розвивається на тлі буремних 1990-х та розказана через призму дитячого сприйняття…

«ЛЮКСЕМБУРГ. ЛЮКСЕМБУРГ», реж. Антоніо Лукіч
Це другий повнометражний фільм молодого режисера після приголомшливого успіху картини «Мої думки тихі», який отримав схвальні відгуки критиків і глядачів. Двоє братів вирушають на пошуки батька, який покинув їх, коли вони були дітьми, дізнавшись, що він помирає в Люксембурзі. Коля бачить у ньому героя, тоді як Василь вважає його негідником.

«ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО ДОБРОВОЛЬЦЯ», реж. Володимир Тихий
Події фільму розгортаються в Україні протягом одного конкретного дня – 14 березня 2022 року. Це 2944-й день російсько-української війни. За кілька останніх тижнів інтенсивна війна сюрреалістично змішала місця і людей, утворила постапокаліптичний вимір з новими якостями та ролями. Тисячі киян перебрались жити у метро. Раніше спокійні передмістя столиці стали зоною нищівних боїв та мародерства з боку російських загарбників. Люди перестали ділити дні на вихідні та робочі, їх стали нумерувати від дати повномасштабного вторгнення росіян в Україну. Один з героїв фільму – Роман Ратушний, 9 червня він загине, а у вересні на честь захисника назвуть вулицю в Києві.

«В УКРАЇНІ», реж. Томаш Вольський, Пйотр Павлусь
Серед стрічок, які конкретно і нетрадиційно звертаються до теми війни, нова картина «В Україні», яка показує насамперед наслідки війни, а не саму війну, зведену до воєнних дій.

«ЖИВІ», реж. Сергій Буковський
Гучний та монументальний документальний фільм Сергія Буковського «Живі» розповідає про Голодомор в Україні. Ця трагедія була частиною великої світової драми, яка розпочалася у 1930-х роках: Велика депресія у США, Гітлер у Німеччині, війна Сталіна проти селянства… Остання позбавила людей приватної власності і не залишила їм вибору. Ситуація в СРСР також ускладнювалася політикою уряду, спрямованою проти будь-якого руху національної ідентичності по всій країні, особливо в Україні.

ЗУСТРІЧІ З МИТЦЯМИ
Після показів фільмів відбудуться зустрічі з авторами фільмів. Планується запросити близько 40 гостей з України та Польщі.

Цього року втретє відбудеться **КОНКУРС НА НАЙКРАЩИЙ КОРОТКОМЕТРАЖНИЙ ФІЛЬМ**. Це чудова можливість представити молодих незалежних режисерів, які пов'язані з польським та українським кінематографом. У конкурсі беруть участь короткометражні ігрові, документальні або анімаційні фільми тривалістю не більше 35 хвилин, створені у 2021-2023 роках, українського, польського та іноземного виробництва (виробництва, пов'язаного з Україною, наприклад, темою, місцем зйомок або участю українських акторок, акторів та/або творців). З поданих заявок відібрано двадцять фільмів, які оцінюватиме професійне та громадське журі. У конкурсі візьмуть участь фільми з України, Польщі, а також інших країн.

СУПУТНІ ПОДІЇ
Супутні заходи включатимуть зустрічі з митцями, дебати, виставки, воркшопи тощо.

ДЕБАТИ
- **РОБОТА НА ФРОНТІ ТА В УМОВАХ ВІЙНИ** – зустріч з журналістами та режисерами, які працюють в Україні в умовах війни.
- **ЖІНКИ КІНО** – зустріч з жінками-кінематографістками з Польщі та України, присвячена ситуації в українській кіноіндустрії та можливостям співпраці з польськими режисер(к)ами і отримання фінансування для кінопроектів.
- **ЗРОЗУМІТИ УКРАЇНУ ЧЕРЕЗ ЛІТЕРАТУРУ** – зустріч на тему польсько-української літератури.
- **ВІЙНА З ПОГЛЯДУ ДИТИНИ** – як діти сприймають навколишню дійсність і як намагаються пояснити її собі.

ВИСТАВКИ
✓ Виставка фотографій польського художника Себастьяна Плочарського про становище людей на Донбасі.
✓ Виставка робіт української художниці та ілюстраторки Аліни Потемської (авторки фестивального плакату).

МАЙСТЕРНІ
- **ЗУСТРІЧІ З МАЙСТРАМИ** – майстер-класи з відомими українськими режисерами та режисерками, лауреатами міжнародних кінофестивалей.
- **МАЙСТЕР-КЛАСИ З ВИГОТОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ВИТИНАНОК** (від українського слова «витинати», тобто «вирізувати» – вид народного декоративного мистецтва).
- **ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ВОРКШОПИ** – воркшопи для старшокласників, поєднані з показом українського короткометражного фільму «Юля». Під час воркшопу будуть проаналізовані основні теми та побудова фільму, а також розглянуті питання міграції.

U!FF ДЛЯ ДІТЕЙ – ігри з аніматорами та кінопокази для наймолодших глядачів.

Під час фестивалю відбудеться глядацьке голосування. Саме глядачі оберуть **НАЙКРАЩИЙ ФІЛЬМ ФЕСТИВАЛЮ**.

Більше інформації на сайті **ukrainaff.com**

eprasa.pl 0082bfb896

ОГОЛОШЕННЯ

«Людина народжується на світ не для того, щоб зникнути безвісною пилинкою.
Людина народжується, щоб лишити по собі слід вічний»
В. Сухомлинський

Товариство IV Загальноосвітнього ліцею в Лігниці запрошує до участі в заходах відзначення ювілею 65-ліття від заснування школи та X з'їзді випускників, які відбудуться 22-23 вересня 2023 р.

ПРОГРАМА СВЯТКУВАНЬ

22.09.2023 р.

8.00 – Божественна літургія у греко-католицькій церкві Успення Пресвятої Богородиці.
11.00 – Офіційна частина у приміщеннях школи, вул. Шевченка 10, виступи запрошених гостей, художня частина.
12.30 – Почастунок.
14.00-16.00 – Зустріч випускників з вчителями, в межах зустрічі панель «IV Загальноосвітній ліцей в Лігниці – історія, сьогодення, перспектива на майбутнє» за участю Петра Тими та проф. Ярослава Сирника.
17.00 – Святкова вечеря і зустріч випускників, готель ADMIRAŁ, вул. BIELAŃSKA 37.

23.09.2023 р.

11.00 – Служба Божа з панахидою за померлих вчителів та учнів ліцею.
13.00-15.00 – Можливість відвідання будинку школи, вул. Шевченка 10, а також приміщень давньої школи, вул. Кляшторна 7 (Plac Zawadzkiego 7a – старий вхід біля фонтану).
17.00 – Зустріч біля ватри з гітарою, гриль, готель ADMIRAŁ, вул. BIELAŃSKA 37 (в цьому готелі можна резервувати нічліг).
18.00 – IV з'їзд Товариства IV Загальноосвітнього ліцею (вибори статутних органів, прийняття ухвал).

Існує можливість резервації місць в готелі «ADMIRAŁ» – тел. 76-506 56 56 (hasło: Zjazd Absolwentów 4 LO)

СПОМИН

Про Степана Чебеняка

Степан завжди був там, де потребували його присутності та допомоги. Моє знайомство з ним відбулось у 1975 році, коли й він, і я із задоволенням прочитали в «Ольштинській газеті» оголошення про дату захисту його докторської праці, яка зацікавила багатьох своєю тематикою. На сторінках низки періодичних видань уже було багато сказано про походження та раннє дитинство Степана Чебеняка. Про цікаві події з життя родини та його предків, самого Степана та його батька тепло написано в газеті «Благовіст» (за червень–липень 2022 року), а також у «Нашому слові» (у № 45 від 6 листопада 2022 року). Щоб не повторюватися, лише зазначу, що протягом свого довгого життя він проявив себе як дуже працьовита, чесна, релігійна людина, завжди приязна та готова допомогти кожному, хто цього потребує.

Несподіваний відхід в інший світ (9 серпня цього року) нашого дорогого сусіда й друга дуже вразив наше ольштинське середовище, а насамперед охоплену жалобою родину. Серед багатьох присутніх, які прийшли провести в останню путь відомого улючанина, були, зокрема, сини померлого: Ярослав (лікар за професією), Дарій (вчитель), Степан (суддя), а також багато близьких і рідних померлого.

Чин похорону достойно здійснили владика Аркадій Трохановський, о. Петро Кушка – парох греко-католицького храму Успіння Пресвятої Богородиці у Варшаві, о. Іван Галушка – парох греко-католицького храму в Ольштині – та ще двоє священників. Під час проповіді владика Аркадій Трохановський згадав відоме в нашому народі славне село Улюч, з якого походить чимало видатних осіб, як-от поет Василь Шляхтич зі своїми трьома синами – випускниками української середньої школи в Лігниці.

Жінка померлого, Софія Чебеняк, сердечно дякувала священникам за присутність та гарну відправу, а також своїм синам і всім присутнім на похороні за те, що прийшли вшанувати пам'ять Степана Чебеняка.

Михайло ШУМАДА

eprasa.pl 0082bfb896

Передплата «Нашого слова» на 2023 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	**5,00** зл + поштові оплати	**104,00** зл	**208,00** зл	**416,00** зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	**5,00** зл без поштових оплат	**65,00** зл	**130,00** зл	**260,00** зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	**5,00** зл + поштові оплати	**118,00** зл	**236,00** зл	**472,00** зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	**5,00** зл без поштових оплат	**65,00** зл	**130,00** зл	**260,00** зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	**790,00** зл
95,00 євро	**190,00** євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	**790,00** зл
145,00 дол КАНАД.	**290,00** дол КАНАД.

США, АВСТРАЛІЯ

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	**790,00** зл
113,00 дол США	**225,00** дол США

4 вересня 2023 року смерть несподівано забрала

бл. п. Ярославу Почтар

(з дому Гузій)

народжену 10.09.1939 р. у селі Грушка (присілок села Мриглоди, неподалік Любичі Королівської). У час акції «Вісла» їй було 8 років. Її сім'я опинилася у селі біля Новогарду (зараз Західнопоморське воєводство). Повернулася на рідні землі. Одна із останніх колишніх жителів села Грушка. Спочиває на кладовищі у Князях.

Діти: Єва, Марія, Роман; онуки: Микола, Оля, Вікторія

Ювілейна проща до Риму з нагоди 400-ліття мученицької смерті св. Йосафата Кунцевича відбудеться з 18 до 27 жовтня ц. р.

Детальна інформація:
о. Артур Маслей,
тел. +48 602 452 589
або e-mail
arturmaslej@wp.pl

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.: Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH" pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7^{00} – 17^{00}.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 0082bfb896

Miejski Ośrodek Kultury
w Braniewie
ul. Katedralna 9

piątek **6 października** 2023 godz. **17:00**
sobota **7 października** 2023 godz. **15:00**

UKRAIŃSKIE BARWY POGRANICZA 2023

УКРАЇНСЬКІ БАРВИ ПРИКОРДОННЯ 2023

Słowiańska Dusza

Думка
Журавка

W programie:

- koncerty – występy solistów i zespołów
- warsztaty artystyczne
- wystawa ikonograficzna
- prezentacja multimedialna
- prelekcja autorska
- projekcje filmowe

Organizator:
Związek Ukraińsców w Polsce
Oddział w Elblągu

Об'єднання українців у Польщі

Patronat honorowy:
Burmistrz Miasta Braniewa
Tomasz Sielicki

Dofinansowano ze środków Budżetu Państwa

Partnerzy:
Urząd Miasta Braniewa
Braniewskie Centrum Kultury
Biblioteka Miejska w Braniewie
Stowarzyszenie Pomocy Społecznej „Socjal"

Miejska Biblioteka Publiczna w Braniewie

Projekt zrealizowano dzięki dotacji
Starostwa Powiatowego w Braniewie

Współpraca:
Urząd Gminy Braniewo
Gmina Braniewo – początek Warmii

Patronat medialny:
Наше Слово
Ziemia Braniewska
www.braniewo.com.pl

Sponsorzy i darczyńcy:
Meble Okmed Demko
SGB Braniewsko-Pasłęcki Bank Spółdzielczy z siedzibą w Pasłęku
Lokalny bank · Globalny zakres usług

eprasa.pl 0082bfb896